

2023-01-31
NV dnr: NV-06274-22
SKS dnr: 2022/2638

Riktlinjer för arbete med pågående och nya ärenden om formellt skydd med frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbets sättet

Dessa riktlinjer ges i väntan på den reviderade nationella strategin för formellt skydd av skog och ersätter den befintliga strategin i vissa delar som rör arbets sätt och praktiska prioriteringar. Det som anges i dessa riktlinjer kan komma att ändras innan den slutliga versionen i strategin är fastställd.

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Information om möjligheter att formellt skydda skog	4
3. Urval av områden för formellt skydd.....	5
4. Handläggning av pågående ärenden	11
5. Beslut utan markägares medgivande.....	12
6. Öka antal beslut i nära anslutning till överenskommelse om ersättning	13
7. Uppföljning och utvärdering	13

1. Inledning

Regeringen har i Skogspropositionen (prop.2021/20:58) bedömt att frivillighet bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna i arbetet med formellt skydd av skog. I juni 2022 gav regeringen Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog (M2022/01241).

Arbetssättet utvecklas successivt i dialog med markägarorganisationer, skogsnäring, ideell naturvård och berörda myndigheter. Arbetet väntas pågå fram till slutet av 2024. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket fattar sedan beslut om en reviderad strategi för formellt skydd av skog.

Syftet med riktlinjerna är att ge stöd i väntan på den reviderade strategin

Länsstyrelserna och Skogsstyrelsens distrikt är dock i behov av vägledning i väntan på att översynen genomförts. Därför har Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket tagit fram dessa riktlinjer för hur berörda myndigheter bör arbeta i pågående och nya ärenden om att inrätta formellt skydd av skog. Målgruppen är medarbetare och chefer som arbetar med skydd av områden på länsstyrelser, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. Det som anges i riktlinjerna kan behöva kompletteras och kan även komma att ändras i den slutliga versionen av strategin.

Syftet med dessa riktlinjer är främst att ge stöd i hur Skogspropositionens inriktning om frivillighet som grund för formellt skydd av skog bör tillämpas i nya och pågående ärenden så långt det är möjligt utan att föregå den pågående dialogen med skogliga intressenter inom regeringsuppdraget. Detta eftersom det är angeläget att arbetet med områdesskydd sker så likartat som möjligt, oavsett vilken myndighet som är inblandad, även ovan gränsen för fjällnära skog.

Riktlinjerna innebär en justering av strategin med avseende på frivillighet

Riktlinjerna omfattar endast de justeringar av det arbetssätt som kommer till uttryck i strategin för formellt skydd av skog som behövs med anledning av Skogspropositionens inriktning om frivilligt formellt skydd, *och* som kan göras utan vidare dialog och utredningsarbete. Flera frågeställningar som inte beskrivs i dessa riktlinjer kommer att behöva bedömas från fall till fall fram till dess att den slutliga strategin fastställs. Se även redogörelse för vilka delar av strategin som kvarstår nedan.

Riktlinjerna kan komma att ändras och kompletteras längre fram

Flera frågor som aktualiseras av propositionen kräver ytterligare dialog och utredning innan Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket kan ge vägledning till berörda myndigheter. Det gäller exempelvis om och hur frivilliga avsättningar bör dokumenteras, helhetsperspektivet vid formellt skydd av skog i relation till frivillighet, när avsteg från frivillighet kan ske och arbete med formellt skydd av skog ovan den fjällnära gränsen. Dessa frågor kräver dialog med berörda myndigheter, markägarorganisationer, skogsnäring och ideell naturvård och kommer att beskrivas närmare i den reviderade strategin för formellt skydd av skog.

Nuvarande nationell strategi för formellt skydd av skog bör tillämpas i övrigt

I de delar som inte berörs av dessa riktlinjer bedöms den nuvarande strategin fortsatt ge relevant vägledning, innan den reviderade strategin är på plats. Det gäller exempelvis myndigheternas arbetssätt, där det bland annat betonas att:

- *för ett framgångsrikt arbete med formellt skydd är viktigt att det sker i en anda av öppenhet och dialog med alla inblandade*
- *vi bör sträva efter en gemensam uppfattning om vad som är skyddsvärd skog och hur den bör skötas.*
- *myndigheterna har en positiv förväntan på de frivilliga avsättningarna och bekräftar deras betydelse för att nå målen.*
- *det är viktigt att de personer som representerar beslutsmyndigheten sätter sig in i markägarens situation och har förståelse för denna.*
- *den inledande kontakten med markägaren bör vara ett tidigt personligt sammanträffande för ett samtal om hur värdefull natur på fastigheten ska kunna bevaras och skötas.*
- *tiden mellan den första kontakten med markägaren och det färdiga formella skyddet är så kort som möjligt.*
- *vi ska eftersträva lösningar som innebär att målet för formellt skydd kan uppnås utan inskränkningar som är mer ingripande än vad som krävs för att uppnå målen.*
- *länsstyrelserna och Skogsstyrelsen i sitt arbete bjuder in till samverkan mellan olika aktörer så att den svenska modellen med formellt skydd, frivilliga avsättningar, miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder sammantaget fungerar så väl som möjligt för att uppfylla miljömål och friluftslivsmål.*
- *länsstyrelserna bör fatta beslut om naturreservat inom ett år från det datum då köp och/eller intrångsansättning för reservatsbildande är färdigförhandlad för huvuddelen av det antal fastigheter och den områdesareal som ska bli naturreservat.*

2. Information om möjligheter att formellt skydda skog

En målsättning med ett utvecklat arbetssätt är att markägare i betydligt större utsträckning tar initiativ till formellt skydd för att bevara områden med höga naturvärden.

För att markägarna ska ta initiativ till formellt skydd av områden med höga naturvärden är det viktigt att det finns lättillgänglig information om vad ett formellt skydd innebär för en markägare, inklusive ekonomiska aspekter, vilka olika skyddsformer som finns och hur det går till att bilda ett formellt skyddat område. Det behöver också vara lätt att hitta information om hur en markägare kan lämna en intresseanmälan för formellt skydd.

Myndigheterna har därutöver en viktig roll i att informera om vad som är prioriterat för ett formellt skydd, det vill säga vilka naturtyper som är prioriterade, och var i landskapet dessa ligger. Myndigheterna har även en viktig roll i att förmedla kunskap om områden med höga naturvärden genom direkt kontakt med berörda markägare.

Informationen på myndigheternas webbsidor bör ses över

Under 2023 bör berörda myndigheter se över:

- Webbinformation om hur markägare kan lämna en intresseanmälan för formellt skydd.
- Webbinformation om hur det går till att formellt skydda skog och vad det innebär för en markägare att få ett formellt skydd på sina marker.
- Webbinformation som tydliggör för markägare vilka naturtyper (och var) myndigheten prioriterar för formellt skydd enligt nuvarande nationell strategis prioritering.
- Att begreppen Komet respektive Nya Komet inte längre används i informationstexter, eftersom frivilligt formellt skydd inte längre är ett kompletterade arbetssätt utan är en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna.

Riktlinjerna öppnar för fortsatta informationsinsatser

Under 2023 ska vi, i dialog med skogliga intressenter, arbeta vidare med hur information och kommunikation kring formellt skydd bör utvecklas för att främja en ökning av kvalitativa intresseanmälningar för formellt skydd från markägare. Inom ramen för det fortsatta arbetet under 2023 kan det bli aktuellt att pröva olika varianter av riktade kommunikationsinsatser.

Om Länsstyrelserna och Skogsstyrelsens distrikt ändå vill genomföra kommunikationsinsatser i sitt område bör satsningarna utgå från dessa riktlinjer och genomföras enligt nuvarande strategins utgångspunkter om ett kostnadseffektivt formellt skydd för de mest skyddsvärda skogarna samt utifrån tillgänglig budget.

Vikten av att slutföra redan pågående ärenden och omhänderta redan inlämnade markägarinitiativ bör beaktas.

3. Urval av områden för formellt skydd

Urval av områden som är aktuella för att bilda formellt skydd av skog prioriteras utifrån skogsbiologiska bevarandevärden och utifrån synergier med värden i andra miljökvalitetsmål och samhällsintressen, inklusive friluftslivsintressen. Detta framgår av nuvarande nationell strategi för formellt skydd av skog (kapitel 4.1-4.5) och regionala strategier. Kravet för att ett område ska vara aktuellt för att inrätta ett formellt skydd skärps, så att den skogliga värdekärnan bör ha minst 4 poäng, oavsett hur ärendet initieras.

I den nuvarande strategin (kapitel 4.6) anges ett antal praktiska prioriteringsgrunder utöver den värdebaserade prioriteringen. Dessa ändras och förtydligas enligt följande i dessa riktlinjer.

Markägareinitiativ och akuta hot bör prioriteras lika

Bedömningen av områdets prioritet för formellt skydd utifrån områdets naturvärde bör vara oberoende av hur ärendet inleds. Två objekt med motsvarande naturvärde bör behandlas lika oavsett om ärendet initierats genom en intresseanmälan från markägare eller av myndigheterna som följd av ett akut hot mot ett områdes naturvärde. Detta är en justering av den nuvarande strategins praktiska prioriteringsgrunder som anger att redan öppna ärenden om områdesskydd liksom akuta hot bör prioriteras framför nya förslag från markägaren.

Minimiarealerna kvarstår tills vidare

De regionalt angivna minimiarealerna av sammanhängande produktiv skogsmark kvarstår tills vidare. För att handläggning av ett formellt skydd ska inledas bör området i Nordboreal och Sydboreal zon fortsatt vara minst 3 ha, i Boreonemoral zon minst 2 ha och Nemoral zon minsta 1 ha (kapitel 2.1.1 i nuvarande strategi).

Nyckelbiotoper på nyckelbiotopsrika brukningsenheter bör uppnå minst 4 poäng för att vara aktuell för formellt skydd

I nuvarande strategi lyfts nyckelbiotopsrika brukningsenheter fram som en särskild prioriteringsgrund. För att en intresseanmälan från markägare om formellt skydd av en eller flera nyckelbiotoper ska prioriteras på en nyckelbiotopsrik brukningsenhet bör områdets naturvärden uppnå minst 4 poäng enligt strategins prioriteringsmodell. Myndigheterna bör inte ta initiativ till att inrätta formellt skydd på nyckelbiotopsrika brukningsenheter vars nyckelbiotoper har mindre än fyra poäng.

Ärenden kan inledas på två sätt

Ärenden om formellt skydd inleds liksom tidigare genom att:

- Markägare anmäler intresse för formellt skydd på sin fastighet.
- Myndigheten tar initiativ till skydd av ett område grundat på kännedom om områdets naturvärden, vilket även inkluderar situationer då ett skyddsvärt område hotas exempelvis av avverkning.

Arbetsformer som innebär att markägare i första hand föreslår områden för formellt skydd kommer utredas vidare inom uppdraget. En målsättning redan i dessa riktlinjer är att ärenden som inleds genom en intresseanmälan från markägare bör öka.

I nuvarande strategi framgår att det är viktigt att antalet ärenden som initieras av avverkningsanmälningar minimeras för att myndigheterna ska kunna arbeta systematiskt utifrån strategins prioriteringsgrunder. Detta är ett delat ansvar mellan myndigheterna och skogssektorn. I de fall skyddsvärda områden ändå anmäls för avverkning eller naturvärdena hotas på annat sätt bör myndigheten ta initiativ till en dialog med markägaren om hur områdets naturvärden kan bevaras.

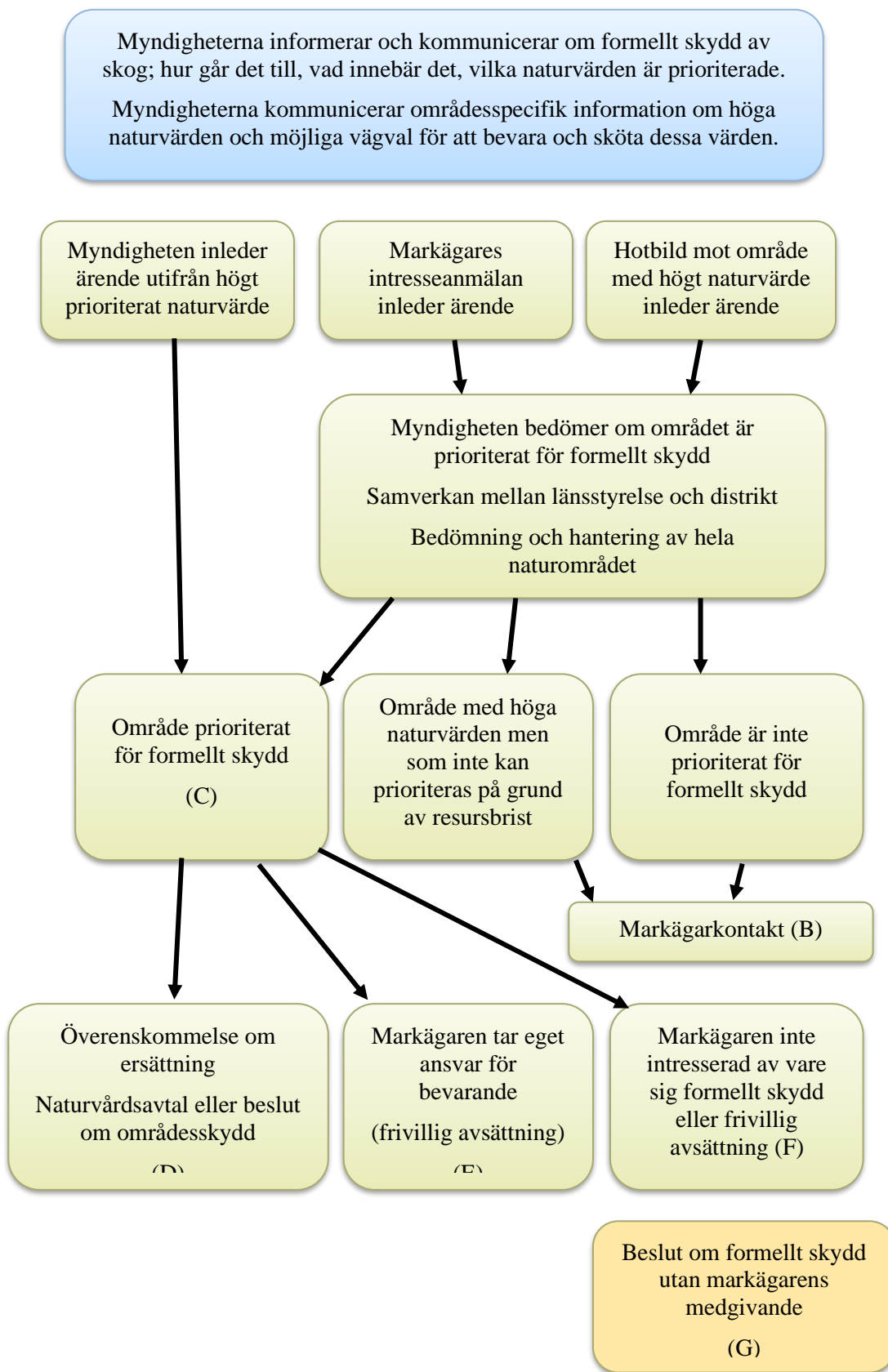
Myndigheternas egna initiativ bör inte vara prioriterade om inte området är hotat

Myndighetens initiativ till att inleda nya ärenden bör komma i andra hand, om inte området är akut hotat. Detta för att myndigheterna bör ha utrymme att ta hand om markägarnas intresseanmälningar om formellt skydd, givet att området uppfyller kriterierna för detta, samt för att hantera hotbild mot prioriterade områden för formellt skydd. Beslut om formellt skydd utan markägares medgivande bör fattas restriktivt. Om myndigheten inte får in tillräckligt med kvalitativa intresseanmälningar kan det vara ett skäl för myndigheten att initiera nya ärenden.

Det är fortsatt önskvärt att myndigheterna informerar markägare om områdets höga naturvärden, vilka möjligheter som finns att anmäla intresse för formellt skydd och vad det innebär.

Hantering av nya områdesskyddsärenden

Nedan beskrivs steg för inrättande av formellt skydd mer i detalj med de ändringar och förtydliganden som framgår ovan. Bilden illustrerar hur de olika stegen hänger ihop.

(A) Myndigheten bedömer om det intresseanmälda eller det avverkningsanmälda området är prioriterat för formellt skydd av skog enligt nuvarande strategis prioriteringsmodell med tillägg av de förändringar i praktisk prioritering som anges i avsnitt 4 ovan.

Samverkan sker vid behov mellan länsstyrelsen och Skogsstyrelsen om prioritering av området och om möjliga skyddsformer. Myndigheterna informerar varandra om olika tillsynsalternativ. Utifrån myndigheternas bedömningar om lämplig hantering respektive skyddsform kan ärendet behöva hanteras av antingen Skogsstyrelsen eller länsstyrelsen.

Hur helhetsperspektivet vid formellt skydd av skog ska hanteras i relation till frivilligt formellt skydd är något som ska utredas vidare. I nuläget behöver myndigheten göra en bedömning från fall till fall, om det anmälda området utgör en del av ett större område med lika höga naturvärden, hur och när kontakt tas med ägare till angränsande fastigheter. Detta gäller både om området är intresseanmält och om det är avverkningsanmält.

Faktorer som bör beaktas i bedömningen är bland annat:

- Hur stort är det anmälda området?
- Påverkar möjligheten att få med fler fastigheter områdets prioritet för formellt skydd?
- Påverkar möjligheten att få med fler fastigheter en framtida funktionell skötsel för att bevara och utveckla områdets värden?
- Finns tillgängliga resurser för att inkludera fler fastigheter? I vilken grad och hur bör kringliggande fastigheter informeras om möjligheterna kring formellt skydd?
- Är det lämpligt med olika bevarandeformer inom det skyddsvärda området?

(B) Myndigheten kommunicerar till markägaren att området inte är prioriterat för formellt skydd.

- Om området har höga naturvärden men inte kan prioriteras i nuläget på grund av brist på tillgängliga resurser, får markägaren information om möjligheterna att återkomma eller kvarstå med sin intresseanmälan. Om möjligt bör myndigheten komplettera med information om hur myndigheten ser på områdets naturvärden, lämpliga former av bevarande och skötsel samt när det kan bli aktuellt att se över prioriteringen igen.
- Om området inte är prioriterat för formellt skydd informeras markägaren. Om möjligt bör myndigheten komplettera med information om områdets naturvärden och lämpliga former av bevarande, skötsel eller anpassat brukande som markägaren kan ta eget ansvar för.

(C) Myndigheten kommunicerar till markägaren att området är prioriterat för formellt skydd och vad det innebär för markägaren. Markägaren bör få insyn i hur myndigheten ser på områdets naturvärden och möjliga alternativ för att bevara och sköta områdets naturvärden. Myndigheten bör informera sig om markägarens syn på att bevara området.

(D) Markägaren är positiv till fortsatt process kring formellt skydd.

- Överens om gränsdragning, skyddsform (inklusive föreskrifter) och förvaltningsinriktning.
- Om ärendet inletts utifrån en avverkningsanmälan, ansökan om avverkning eller anmälan om samråd enligt miljöbalken bör markägaren återta denna.
- Värdering, förhandling och avtal om ersättning (när avtal om ersättning är undertecknat finns normalt medgivande att gå vidare med beslutsprocessen).
- Beslut om områdesskydd eller undertecknat naturvårdsavtal.

(E) Markägaren önskar att ta eget ansvar för bevarande av området (frivillig avsättning).

- Om ärendet inletts utifrån en avverkningsanmälan, ansökan om avverkning eller anmälan om samråd enligt miljöbalken bör markägaren återta denna.
- I övervägande del av fallen bör det inte finnas anledning för myndigheten att gå vidare med beslut om formellt skydd mot markägarens vilja om denne tar eget ansvar för områdets naturvärden. Ärendet avslutas i så fall.

(F) Markägaren är inte intresserad av vare sig ett formellt skydd eller frivillig avsättning utan avser bedriva fortsatt skogsbruk i området.

- Om ärendet har inletts genom en intresseanmälan från markägaren så bör myndigheten endast i undantagsfall gå vidare med beslut om formellt skydd mot markägarens vilja (se vidare avsnitt 6 i dessa riktlinjer).
- Om ingen hotbild har uppstått, eller det finns annan anledning att återkomma till ärendet, bör myndigheten föra en dialog med markägaren. Detta i syfte att informera sig om markägarens inställning. Om markägaren blir intresserad igen är denne välkommen att återkomma.
- Områden där myndigheten inlett ett ärende om formellt skydd bör i de flesta fall bevaras antingen genom formellt skydd eller frivillig avsättning. Myndigheten bör avvakta med ett formellt skydd om det inte finns en hotbild mot området.
- Om ärendet har inletts på grund av en hotbild mot områdets naturvärden eller om en hotbild har uppstått under processens gång så bör myndigheten ge utökad information och rådgivning om vilka åtgärder som står markägaren till buds för att bevara områdets naturvärden. Informationen bör omfatta artskyddsförordningens (2007:845) regler. Myndigheten bör bedöma från fall till fall om och hur skyddsprocessen ska fortgå utan markägares medgivande, samt kommunicera det till markägaren (se även avsnitt 6 i dessa riktlinjer). Myndigheterna bör endast ta beslut utan medgivande från markägaren om området har minst 4 poäng enligt nuvarande strategis poängsättning av skogliga värdekärnor.
- Om området är del i en större helhet eller om det finns annan anledning att återkomma till ärendet så bör myndigheterna ge information och rådgivning om vilka åtgärder som står markägaren till buds för att bevara områdets naturvärden.

(G) I vilka fall myndigheterna bör fatta beslut om formellt skydd utan markägarens medgivande kommer utredas vidare under 2023. Se även under avsnitt 6 i dessa riktlinjer.

I vilka fall där det kan vara skäl för myndigheterna att fatta beslut om formellt skydd utan markägarens medgivande eller i vilka fall skogsbruk kan fortsätta bedrivas om markägaren motsätter sig ett bevarande i områden med naturvärden kommer utredas vidare.

4. Handläggning av pågående ärenden

Det nuvarande pågående skyddsarbetet är relativt omfattande. Länsstyrelserna har sammantaget fler än 1 000 ärenden och Skogsstyrelsen fler än 200 ärenden som är i olika grad av genomförande. Det stora flertalet av ärenden som har pågått under en längre tid handlar om skyddsformen naturreservat som handläggs av länsstyrelserna. Hur stor andel av pågående reservatsärenden som redan omfattas av genomförda överenskommelser om ersättning varierar stort.

Frivillighet bör beaktas även i pågående ärenden

Frivilligt formellt skydd som arbetssätt bör tillämpas i pågående arbete med områdesskydd. Myndigheterna behöver bedöma från fall till fall när avsteg från frivillighet bör göras.

Faktorer som bland annat bör beaktas i myndigheternas bedömningar för fortsatt handläggning av pågående ärenden är:

- Hur högt prioriterat är området enligt strategin för formellt skydd av skog eller andra strategier för formellt skydd (Myrskyddsplan för Sverige, Nationell strategi för skydd av sjö- och vattendragmiljöer med höga natur- och kulturvärden)? Om ärendet pågått länge kan områdets prioritet ha ändrats, exempelvis om det påbörjades före 2017 då nuvarande strategi för formellt skydd av skog fastställdes, eller att naturvärdena minskat till följd av utebliven naturvårdande skötsel eller brukande, vilket kan påverka vägvalen framåt.
- För hur stor del av objektet kvarstår det att träffa en överenskommelse om ersättning?
 - Hur ligger de fastigheter som inte fått ersättning i relation till värdekärnan/värdekärnor?
 - I antal fastigheter och i areal?
 - Hur ligger redan ersatta fastigheter geografiskt i förhållande till varandra?
- Om dialogen har varit god med de berörda fastighetsägarna i området både bland dem för vilka överenskommelse om ersättning har träffats och för dem där överenskommelse återstår? Vilka signaler om betydelsen om ett formellt skydd har myndigheten hitintills gett uttryck för? Finns det en akut hotbild mot hela eller delar av området, exempelvis en avverkningsanmälan?
- Är en kombination av olika skyddsformer, inklusive frivilliga avsättningar, lämpligt?

- Hur påverkas möjligheterna till en funktionell och ändamålsenlig skötsel och förvaltning av det skyddsvärda området om inte hela området inkluderas i formellt skydd?

Pågående ärenden som omfattar en fastighet

- Om överenskommelse om ersättning finns bör myndigheten fullfölja med beslut om områdesskydd.
- Om ingen överenskommelse om ersättning finns bör fortsatt handläggning ske likvärdigt med nya ärenden, det vill säga områdets naturvärden behöver ha minst 4 poäng enligt strategins prioriteringsmodell.

Pågående ärenden som omfattar flera fastigheter

- Om överenskommelse om ersättning finns för samtliga berörda fastigheters ägare fullföljer myndigheten med beslut om områdesskydd.
- Om överenskommelse om ersättning finns för delar av området. Bedömning får ske för de övriga delarna från fall till fall utifrån ovanstående faktorer. Den redan gjorda investeringen behöver vägas in i bedömningen om fortsatt formellt skydd av kvarstående delar av området. Om myndigheten inte tar beslut för hela området, för att det finns markägare där överenskommelse om ersättning inte har träffats, så bör delbeslut tas för de inträngsersatta områdena, se vidare avsnitt 7.
- Om ingen överenskommelse om ersättning finns med någon berörd fastighetsägare bör handläggning ske likvärdigt med nya ärenden, det vill säga områdets naturvärden behöver ha minst 4 poäng enligt strategins prioriteringsmodell.

5. Beslut utan markägares medgivande

Av regeringsuppdraget framgår att beslut om att inrätta formellt skydd av skog utan markägarens medgivande bör göras mer restriktivt än idag, när så är befogat, exempelvis om det specifika området bör bevaras till följd av internationella åtaganden eller för andra särskilt angelägna allmänna intressen. Inriktningen är att det huvudsakliga arbetssättet bör vara att markägarens medgivande inhämtats innan beslut om områdesskydd tas, samtidigt som skyddsvärda skogar inte avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen bedömer att myndigheten kan behöva agera oavsett markägarens medgivande till ett områdesskydd. Detta i specifika fall där ett formellt skydd är nödvändigt för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden, till exempel om skogsbruksåtgärder inte kan tillåtas på grund av negativ påverkan på Natura 2000-områden.

Utöver dessa specifika fall är det i det här tidiga skedet inte möjligt att ge närmare vägledning än att områdets naturvärden behöver ha minst 4 poäng enligt strategins prioriteringsmodell, vilket redogjorts för i avsnitt 2 ovan. Utgångsläget bör dock vara att beslut utan markägares medgivande sker restriktivt och att vi strävar efter att stödja markägaren i att bevara värdekärnor, antingen som ett

formellt skydd eller som en frivillig avsättning. I de fall det är möjligt att bevarandevärdena består även genom ett anpassat brukande kan detta också vara ett alternativ.

Avsteg från principen om frivillighet följer av att regeringen i Skogspropositionen är tydlig med att värdefulla skogar inte ska avverkas. Samtidigt är det på samma sätt som tidigare inte möjligt för myndigheterna att ta ansvar för att bevara alla värdekärnor, utan en prioritering behöver ske med utgångspunkt i tillgängliga resurser. Den svenska modellen med formellt skydd, frivilliga avsättningar och miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder ska tillsammans bidra till att uppfylla miljömål och friluftslivsmål.

I vilka fall där det kan vara skäl för myndigheterna att fatta beslut om formellt skydd utan markägarens medgivande kommer utredas vidare.

6. Öka antal beslut i nära anslutning till överenskommelse om ersättning

Nuvarande strategi för formellt skydd av skog anger att länsstyrelsen bör fatta beslut om naturreservat inom ett år från det datum då köp och/eller intrångsersättning för inrättande av naturreservat är färdigförhandlad för huvuddelen av det antal fastigheter och den områdesareal som ska bli naturreservat. I uppdraget framgår att beslut ska fattas skyndsamt när markägaren är överens med staten eller kommunen om formellt skydd och ersättning betalas ut i anslutning till skyddsbeslutet. Länsstyrelserna behöver i högre grad än idag fatta beslut om att bilda formellt skydd i takt med att överenskommelse om intrångsersättning träffas. Det behöver dock inte innebära att ett naturreservatsbeslut tas efter varje enskild överenskommelse om ersättning. När ytterligare fastigheter omfattas av överenskommelser om ersättning fattas beslut som innebär en geografisk utökning av naturreservatet. Beroende på hur processen fortlöper kan det även vid utökningar fattas ett samlat beslut för några fastigheter i taget.

För markägaren kan det av ekonomiska skäl vara betydelsefullt att beslut om skydd tas i nära anslutning till att en överenskommelse om ersättning tecknats. Möjligheterna för en markägare att belåna sin fastighet kan försvåras om det inte finns ett beslut om formellt skydd som vunnit laga kraft utan enbart en överenskommelse om intrångsersättning. Skatterättsnämnden har dessutom nyligen kommit med ett förhandsbesked (20221017, dnr 31-22/D) som anger att ersättningens beskattningstidpunkt är när områdesskyddet vinner laga kraft, och inte som hittills det år som avtal undertecknas.

7. Uppföljning och utvärdering

Av uppdraget framgår att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i sina respektive årsredovisningar ska redovisa hur arbetet i enlighet med uppdraget fortskrider, samt att myndigheterna senast den 31 mars 2025 ska lämna en utvärdering av det nya arbetssättet till Regeringskansliet. Därför önskar Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen att berörda myndigheter under projektiden dokumenterar uppgifter som kan användas i dessa redovisningar.

Nedan anges några uppgifter som preliminärt bedöms viktiga för att kunna leverera enligt uppdraget. Formerna och detaljerna återstår dock att beskriva.

Myndigheterna bör förbereda sig på att handlägningsstöd kan behöva anpassas så att uppgifterna kan inhämtas och sammanställas årligen.

- Antal och areal av fastigheter och områden som startar genom initiativ från markägare, myndighet eller akut hotbild samt andel av dessa som resulterar i olika slag av formellt skydd (och vilken skyddsform) eller frivillig avsättning.
- Inkomna markägarinitiativ som inte är prioriterade för formellt skydd enligt gällande strategi.
- Inkomna markägarinitiativ som är prioriterade för formellt skydd enligt gällande strategi, men som behöver nekas eller har senarelagts på grund av resursbrist.
- Tid från initiativ till att avtal om ersättning eller naturvårdsavtal tecknats, samt till beslut om skydd.
- Antal och areal avverkade kända värdekärnor.
- Antal och areal avverkade värdekärnor som bedömts och kommunicerats till markägaren prioriterade för formellt skydd men där processen avbrutits av olika anledningar.
- Antal beslut utan medgivande från markägare, samt andel av dessa där markägaren överklagar beslutet.